

(Политика, 24.10.2009)

Нисам компетентан да судим о делу великог филозофа Михаила Марковића, али јесам да се осврнем на његов текст „[Идеолошко прекрајање историје](#)” („Политика”, 16. октобра). Када се 1985. године појавило моје двотомно дело „Савезници и југословенска ратна драма”, у јеку застрашујуће свејугословенске кампање, уредник академик Радован Самарџић је написао да ће књига изазвати „преламање епске историје надвоје”. Многи су то потврдили.

У центру свих инкриминација била је квалификација да сам „настојао да рехабилитујем злочиначки четнички покрет”, да га прикажем као антифашистички. Чињеница је, међутим, да сам тада „рехабилитовао” оба српска покрета, и четнички и партизански, али и да сам вођу другог сагледао у манипулативном склопу.

Не може се тврдити да су четници и партизани „имали своје верзије збивања у Југославији”, како наводи М. Марковић, јер је однос оба покрета према стварности одређивао окупаторски непријатељски однос према Србима као народу, што је био разлог да се српски отпор испољава као својеврсна егзистенцијална дијалектика са четири слоја:

„Збор” Димитрија Љотића био је први на окупатора најнаслоњенији слој, али наслоњен с циљем ублажавања масовних немачких одмазди које је изазивао титоистичко-комунистички екстремизам. У идеолошком смислу Љотић се већ одредио против два тоталитаризма: хитлеровског и стаљинистичког. И други слој, окупациона управа генерала Милана Недића, настао је у, по српски народ, претешким околностима, показујући се као српска „тампон-зона” између окупатора и народа. И њу су титовско-комунистички изазови поробљивача, односно његове масовне одмазде над народом убацивале у повремене антикомунистичке спреге с нацистима, али оне никада нису биле идеолошке. Ретка пропагандистичка „објашњења” која су на то мирисала била су само тактичке варке. Трећи слој српске егзистенцијалне дијалектике – Равногорски (четнички) покрет, Југословенска војска у отаџбини (ЈВО) био је легитимна формација. Њена мајска-јунска-јулска и августовска пасивност била је припрема за борбени ангажман када наступе боља времена. Идеологија овог слоја била је изразито антифашистичка. На превремено борбено ангажовање четнике је покренуо јулски пуцањ

комуниста, сугерисан из Москве. Србијом су тада завладале илузије о брзој совјетској победи. Илузије су потрајале све до крагујевачког, краљевачког, подрињског и београдског масакра над народом, после чега су многи Срби били убеђени да су Недић и Љотић били у праву. Тада је покушао да се на своје предустаничке позиције врати ђенерал Михаиловић, али без много успеха; успела је само легализација дела његових снага код Недића. И четнички разговори с Немцима у Дивцима 11. октобра 1941, које помиње професор Марковић у порочном смислу, били су израз тог накнадног освешћења, али не идеолошка спрега, јер је основна Михаиловићева позиција на њима била: ми смо непријатељи, али смо спремни да са вама тактички сарађујемо против оних који провоцирају ваше репресалије над народом. Овај Михаиловићев политички реализам био је исти онај који су практиковали и други окупирани европски народи. Четврти слој егзистенцијалне дијалектике представљали су партизани, који су били предвођени и путем титовске употребе старих совјетских противсрпских стереотипа о хегемонизму. Код ових је револуционарни циљ оправдавао сва средства.

Академик Михајло Марковић се позива и на по четнике погубне извештаје Черчиловог сина Рандолфа и бригадира Маклејна. Очигледно опет без сазнања да је првог тата делегирао да би га излечио од алкохолизма, али у томе није успео јер су га партизани дочекали с енормним количинама шљивовице и комовице. Генерал Терзић ми је причао да је и бригадир Маклејн био припреман, на читавом путу до врховног штаба, причама о свакодневној заједничкој борби четника и Немаца против партизана, иако је тако нешто било апсурдно.

Титовско-стаљинска ратна завршница била је „национално симетрична“; у Словенији су у исте јаме бацани хрватски геноцидни кољачи и српски четници и словеначки домобрани. Обманути савезници у победничкој еуфорији нису видели ни „Валтерове“ послератне чистке, патолошка убиства десетина хиљада најистакнутијих Срба. Нису видели ни косовско-метохијску завршницу, када су Шиптари били преко ноћи пребачени на страну победника.

Да закључим: све српске ратне позиције биле су објективно антифашистичке, сви предводници српског отпора заслужују споменике захвалности. Споменик не заслужује Тито јер је употребљавајући српске русофиле и друге у име интернационализма институционализовао поделе јединственог етнојезичког бића и тиме створио услове за потоњу деструкцију и Југославије и српског народа. Овај волшебни човек заслужује само споменике у Ватикану, Загребу и Приштини.

Аутор је историчар